

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

*Методичні рекомендації для слухачів
дистанційного курсу*

“Економічний розвиток регіону, міста”

*Для магістерської програми спеціальності
«Управління суспільним розвитком»*

КИЇВ – 2007

Рекомендовано до друку Вченою радою Національної академії державного управління при Президентові України

(протокол № _____ від _____ 2007 р.).

ISBN

Методичні рекомендації для слухачів дистанційного курсу навчальної дисципліни **“Економічний розвиток регіону, міста”** / Укладачі: Берданова О.В., Вакуленко В.М., Гринчук Н.М., Дехтяренко Ю.Ф., Коваль О.М., Юзефович В.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 45 с.

Рецензенти:

- Сидоров С.С. – доктор економічних наук, професор, заступник директора Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України;
- Погребняк В.П. – кандидат технічних наук, професор, заступник директора науково-методичного центру Вищої освіти Міністерства освіти і науки України

ISBN

- © Берданова О.В., Вакуленко В.М., Гринчук Н.М., Дехтяренко Ю.Ф., Коваль О.М., Юзефович В.В., 2007
- © Національна академія державного управління при Президентові України, 2007

ВСТУП

Курс “Економічний розвиток регіону, міста” належить до спеціалізації “Управління на місцевому та регіональному рівнях” програми підготовки магістрів за спеціальністю “Управління суспільним розвитком”.

Актуальність вивчення курсу. Визначається необхідністю реалізації основних положень державної регіональної політики та удосконалення управлінських підходів, економічних, фінансових механізмів розвитку регіонів та міст в сучасних умовах.

Реалізація обґрунтованої, спрямованої на досягнення перспективних цілей, економічної політики закладає необхідний базис для стабільного розвитку регіону, відчутного покращення умов життя населення, сприяє підвищенню конкурентноздатності території у процесі залучення інвестицій. Тому сьогодні державним службовцям вкрай необхідно володіти основами економічних знань, вміти застосовувати їх на практиці.

У курсі “Економічний розвиток регіону, міста” розглядаються:

- теоретичні основи регіональної і міської економіки;
- методи регулювання економічного розвитку регіону;
- напрями реформування економіки міст та регіонів;
- основні завдання фінансово-бюджетної політики місцевих органів влади.

Курс зорієнтований на одержання теоретичних знань щодо управління економічним розвитком регіону, вироблення практичних навичок використання методів державного стимулювання підвищення ефективності функціонування суб’єктів економічної діяльності, формування здатності прийняття управлінських рішень на основі інноваційних підходів.

У курсі значна увага приділяється обґрунтуванню завдань та перспективних напрямів регіональної політики, визначенню складових сталого розвитку, ознайомленню з сучасними методами стимулювання регіонального розвитку, в тому числі по окремих сферах, вивченню основних положень фінансово-бюджетної політики місцевих органів влади.

ЦІЛІ КУРСУ

У процесі вивчення курсу передбачається досягти **наступні цілі:**

- надати слухачам теоретичні знання з питань управління економікою міста та регіону в умовах становлення ринкових відносин;
- ознайомити слухачів з сучасними механізмами підтримки розвитку економіки регіону та міста, напрямками її реформування та реструктуризації, розробкою стратегій економічного розвитку міста та регіону;
- сформувати у слухачів вміння та навички практичного використання нових методів та важелів управління економікою регіону та міста, інструментів залучення фінансових та інвестиційних ресурсів для аналізу та вирішення проблем економічного розвитку територій;
- розширити знання слухачів про доходи та видатки місцевих бюджетів, фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування, інвестиційні програми та ресурси;
- навчити слухачів висловлювати та обґрунтовувати власну позицію стосовно процесів економічного життя на основі логічного аналізу соціально-економічних чинників.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після вивчення курсу слухачі повинні:

- розуміти сутність процесів реформування економіки регіону та міста і володіти вмінням застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності;
- вміти визначати та оцінювати фактори, що впливають на соціально-економічне становище регіону, його ресурсний потенціал, спеціалізацію та місце в системі територіального розміщення продуктивних сил України;
- знати сутність, принципи та завдання галузевого та територіального управління економікою регіонів;
- критично аналізувати та вміти застосовувати механізми і методи управління економікою регіону та міста, виходячи із завдань економічної реформи;
- знати правове середовище та механізми сприяння розвитку економіки регіону, задачі та напрямки реформування економіки міста та регіону;
- розробляти програмні документи економічного розвитку міста чи регіону, мати навички використання адміністративних та економічних важелів управління економікою;
- аналізувати проблеми, ресурсний потенціал та напрямки соціально-економічного розвитку регіонів та міст, визначати пріоритети міського розвитку;
- використовувати сучасні механізми та методи залучення кредитних та інвестиційних ресурсів в економіку міста та регіону;
- аналізувати доходну та видаткову частину місцевого бюджету, власну податкову базу місцевого самоврядування, кредитоспроможність місцевих органів влади, регіональні накопичення та фінансові ринки.

НАВЧАЛЬНА СТРАТЕГІЯ КУРСУ

Досягнення навчальних цілей здійснюється шляхом:

- **проведення очних занять** – лекції на очній сесії;
- **самотійного навчання слухачів** на основі розробленого для курсу комплексу навчально-методичних матеріалів;
- **виконання практичних завдань**, спрямованих на набуття знань і вмінь слухачів з предметної галузі, активізацію їх розумової діяльності;
- **участі слухачів у семінарських заняттях** з метою розвитку критичного мислення, обговорення практично значущих проблем щодо специфіки діяльності сучасного керівника;
- **проведення тестування**, яке здійснюється у інтерактивному режимі.

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ

Основними елементами дистанційного курсу є:

- електронний навчальний посібник “Економічний розвиток регіону, міста”;
- методичні рекомендації для слухачів дистанційного курсу;

Тематичним планом курсу передбачено:

- виконання слухачами поточних тестів до кожного розділу;
- участь у семінарських заняттях до кожного розділу;
- виконання практичних завдань до кожного розділу;
- аналіз ситуаційних вправ;
- складання підсумкового тесту.

Поточні тести до кожного розділу спрямовані на перевірку знань слухачів щодо теоретичного та практичного матеріалу, викладеного у даному розділі.

Практичні заняття слугують оновленню та поповненню теоретичних знань і здобуття практичних навичок слухачів щодо формування ефективної економічної політики регіону та міста, використання різних важелів для досягнення перспективних цілей розвитку.

Семінарські заняття призначено для обговорення проблемних питань з економічного розвитку регіону, в тому числі окремих сфер економічної діяльності.

Аналіз ситуаційних вправ дозволить оволодіти практичними навичками вирішення проблем економічного зростання регіонів.

Підсумковий тест слугує визначенню кінцевого рівня знань слухачів.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів у межах дистанційного курсу оцінюються на основі:

- поточного тестування;
- виконання практичних занять;
- участі у семінарських заняттях;
- підсумкового очного контролю – 50 балів.

Розподіл балів за розділами:

Види діяльності	1	2	3	4		Всього
Тест (4)	2	2	2	2		8
Практичні заняття (8 - 2)	5	6	5	6		22
Семінарські заняття (8-2/3)	5	5	5	5		20
Підсумковий тест					50	50
Всього	12	13	12	13	50	100

Максимальна кількість балів за вивчення всього курсу – 100.

ПРОГРАМА КУРСУ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ І МІСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 1.1. Основні поняття регіональної і міської економіки

Тема 1.2. Зміст, цілі та завдання регіональної соціально-економічної політики

Тема 1.3. Політика сталого розвитку території

Тема 1.4. Планування розвитку територій

РОЗДІЛ 2. РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Тема 2.1. Державна політика стимулювання економічного розвитку регіонів

Тема 2.2. Трудові ресурси регіону та сучасні тенденції їх розвитку.

Тема 2.3. Економічні засади регулювання земельних відносин

Тема 2.4. Становлення та розвиток інституту оцінки земель

РОЗДІЛ 3. РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ МІСТ ТА РЕГІОНІВ

Тема 3.1. Задачі реформування економіки регіону в сучасних умовах.

Тема 3.2. Структурна перебудова промисловості регіонів: мета та основні напрямки.

Тема 3.3. Роль АПК в економіці України.

Тема 3.4. Підприємництво як особлива форма суспільно корисної діяльності.

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Тема 4.1. Фінанси місцевих органів влади в економічній системі держави.

Тема 4.2. Бюджети місцевих органів влади (місцеві бюджети).

Тема 4.3. Доходи та видатки місцевих бюджетів.

Тема 4.4. Державні трансферти. Міжбюджетні відносини.

Тема 4.5. Порядок розробки, розгляду та затвердження місцевого бюджету.

Тема 4.6. Завдання міської інвестиційної політики.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

	<i>Лекції, викл-ня теорії год.</i>	<i>Практ. заняття год.</i>	<i>Семинар. зан-тя, год.</i>	<i>Тести, год.</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Всього, год.</i>
Вступ до курсу	8					8
<i>Розділ 1. Теоретичні основи регіональної і міської економіки</i>	7	4	4	2	10	17
<i>Розділ 2. Регулювання економічного розвитку регіону</i>	7	4	4	2	10	17
<i>Розділ 3. Реформування економіки міст та регіонів</i>	7	4	4	2	10	17
<i>Розділ 4. Фінансово-бюджетна політика місцевих органів влади</i>	7	4	4	2	10	17
Підсумковий контроль у формі тесту				4		4
<i>Всього, год.</i>	36	16	16	12	40	120

ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

<i>Вид навчальної діяльності</i>	<i>Назва</i>	<i>Термін проведення, тиждень</i>	<i>Максим. оцінка</i>
Вступ до курсу		очна сесія	-
Лекція	Вступ до курсу	очна сесія	-
Розділ 1. Теоретичні основи регіональної і міської економіки			12
Вивчення теоретичного матеріалу	Розділ 1	1	-
Поточний контроль	Тест до розділу 1	2	3
Практичне заняття	До розділу 1	3	2
Семінарське заняття	Механізми державної регіональної політики	4	3
Практичне заняття	Аналіз ситуаційної справи до розділу 1	5	2
Семінарське заняття	Аналіз ситуаційної справи до розділу 1	5	2
Розділ 2. Регулювання економічного розвитку регіону			
Вивчення теоретичного матеріалу	Розділ 2	6	-
Поточний контроль	Тест до розділу 2	7	4
Практичне заняття	До розділу 2	8	2
Семінарське заняття	Ефективне використання трудових ресурсів регіону	9	3
Практичне заняття	Аналіз ситуаційної справи до розділу 2	10	2
Семінарське заняття	Аналіз ситуаційної справи до розділу 2	10	2

Розділ 3. Реформування економіки міст та регіонів			
Вивчення теоретичного матеріалу	Розділ 3	11	-
Поточний контроль	Тест до розділу 3	12	3
Практичне заняття	До розділу 3	13	2
Семінарське заняття	Формування ринкової інфраструктури регіону	14	3
Практичне заняття	Аналіз ситуаційної справи до розділу 3	15	2
Семінарське заняття	Аналіз ситуаційної справи до розділу 3	15	2
Розділ 4. Фінансово-бюджетна політика місцевих органів влади			
Вивчення теоретичного матеріалу	Розділ 4	16	-
Поточний контроль	Тест до розділу 4	17	4
Практичне заняття	До розділу 4	18	2
Семінарське заняття	Удосконалення міжбюджетних відносин в Україні	19	3
Практичне заняття	Аналіз ситуаційної справи до розділу 4	20	2
Семінарське заняття	Аналіз ситуаційної справи до розділу 4	20	2
Підсумковий контроль у формі тесту		очна сесія	50

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ

З метою забезпечення ефективного вивчення теоретичного матеріалу слухачам рекомендується:

- здійснювати планування особистого часу шляхом ведення особистого детального плану-графіка опрацювання розділів;
- після ознайомлення з теоретичним матеріалом обов'язково відповідати на питання для самоконтролю.

З метою забезпечення ефективного виконання практичних завдань слухачам рекомендується:

- уважно ознайомитися з матеріалами для обов'язкового вивчення та додатковими матеріалами, що пропонуються до конкретного розділу;
- послідовно виконувати всі завдання практичних занять та формулювати свої міркування стисло і аргументовано.

З метою забезпечення ефективної участі у семінарських заняттях слухачам рекомендується:

- бути готовими до обговорення запропонованих питань на форумі у порядку, визначеному викладачем, підготувати для цього свої лаконічні аргументи;
- уважно читати повідомлення-виступи слухачів, запитання викладача й інших слухачів та надсилати свої стислі відповіді або коментарі.

З метою забезпечення ефективного складання поточних тестів слухачам рекомендується:

- звернути увагу на визначення основних понять до розділу, опрацювати відповідні статті термінологічного словника;
- при необхідності здійснити повторне складання тесту для самоконтролю.

З метою забезпечення успішного складання підсумкового контролю слухачам рекомендується:

- уважно прочитати навчальні матеріали (мультимедійний навчальний посібник, опорний конспект тощо);
- проконтролювати рівень засвоєння теоретичного матеріалу курсу шляхом відповіді на питання для самоконтролю.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗДІЛІВ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ

ВСТУП ДО КУРСУ

„Економічний розвиток регіону, міста” (лекція, 8 год.)

Мета:

- розкрити основні завдання, структуру курсу та його навчальну стратегію;
- сформувати вміння використовувати засвоєний матеріал в процесі подальшого вивчення програми курсу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ І МІСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Мета:

- надати слухачам знання, що базуються на сучасному вітчизняному та закордонному досвіді з питань теорії та практики міського та регіонального планування розвитку територій, прогнозування регіонального розвитку, архітектурно-містобудівної діяльності, земельної, екологічної політики;
- сформувати вміння та навички практичного використання нових методів та важелів управління економікою регіону.

Матеріали для обов'язкового вивчення:

1. Електронний навчальний посібник до дистанційного курсу, розділ 1.
2. Концепція сталого розвитку населених пунктів: Схвалено Постановою Верховної Ради України від 24.12.99 № 1359. – К., 1999.
3. Закон України про планування та забудову територій // Відом. Верховної Ради України. – 2000. - № 31. – Ст.250.
4. Закон України Про Генеральну схему планування території України // Відом. Верховної Ради. – 2002. - № 30. - Ст.204 Закон України Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України // Відом. Верховної Ради. – 2000. - № 25. - Ст.195.
5. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року” Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року № 1001 // <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Концепція державної регіональної політики. - К., - 2001.

Додаткові матеріали для вивчення:

1. Економіка міст: Україна та світовий досвід: Навч. посіб. / В.М. Вакуленко, Ю.Ф. Дехтяренко, О.І. Драпіковський та ін. – К.: Основи, 1997. – 243 с.
7. Єпіфанов А.О. Регіональна економіка: Навч. посіб. / А.О. Єпіфанов, І.В. Сало. - 2-ге вид. - К.: Наук. думка, 2000. - 344 с.
8. Занадворов В.С., Занадворнова А.В. Економіка города. Учебн. пособие; М.: ИЧП (Из-во Магистр), 1998. – 272 с.
9. Куйбіда В.С. Сучасні проблеми і регіональні особливості місцевого самоврядування в Україні / В.С. Куйбіда; Відп. ред. І.В. Розпутенко; Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. - Л.: Літопис, 2001. - 176 с.
10. Невелєв О.М. Місто Київ: політика перспективного розвитку/ НДІ соц.- екон. проблем міста. - К., 1999. - 293 с.
11. Продуктивні сили економічних районів України / За ред. Б.М. Данилишина; Б.М. Данилишин, Л.Г. Чернюк, О.В. Горська та ін. - К.: ЗАТ “Нічлава”, 2000. - 520 с.
12. Регіональне управління: Навч. посіб. / За ред. Л.Зайцевої. - Д.: ДФ УАДУ, 2000. – 240 с.
13. Регіональне управління = Regional management: Навч. посібник/ Кол. авт.: Л.М. Зайцева, С.М. Серьогін, Н.Й.Коніщева та ін.; За наук. та заг. ред. Л.М. Зайцевої; ДФ УАДУ. – Дніпропетровськ: ДФ УАДУ, 2000. – 239 с.
14. Салій І. Українські міста: питання власності і муніципального управління /Навч.посіб. – К.:ТОВ УВПК “Екс об”, 2001. –416 с.
15. О’Салливан А. Економіка города. – М.- 2002. – 705 с.
16. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посіб. / Д.М. Стеченко. – 2-ге вид., випр., доп. – К.: Вікар, 2002. – 375 с.
17. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки “Шляхом Європейської інтеграції” /Авт. кол.: А.С.Гальчинський, В.М.Геєць та ін.; Нац. Ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. Прогнозування НАН України, М-во економіки з питань європ. Інтегр. України. – К.: ІВЦ Держкомстат України, 2004. – 416 с.
18. Управління розвитком міста / За ред.Вакуленка В.М., Орлатого М.К. – К.: НАДУ, 2006. – 389 с.

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПЕРЕДБАЧЕНІ У РОЗДІЛІ 1

Тест до розділу 1

Форма проведення: у режимі Інтернету.

Статус: обов'язковий.

Термін проведення: 2-й тиждень.

Практичне заняття

“Оцінка економічного потенціалу регіону (міста) та обґрунтування перспективних напрямів його використання”

Мета: здобуття практичних навичок щодо визначення пріоритетних напрямів реформування економіки регіону

Форма проведення: письмово (обмін файлами).

Термін проведення: 3-й тиждень.

Завдання для виконання: 1.1. – 1.2.

Завдання 1.1.

1. Оберіть будь-який регіон чи місто та проаналізуйте основні показники його соціально-економічного розвитку у порівнянні з показниками, які склались у середньому в Україні.
2. Визначте, до якого типу регіонів відноситься територія, обрана Вами.

Форма звітності для завдання 1.1

Показники соціально-економічного розвитку	Значення показника		Відхилення
	в регіоні	в Україні	
1.			
2.			
...	...		
Тип регіону –			

Завдання 1.2.

1. Визначте перспективні напрями економічного розвитку території, обраної Вами.
2. Охарактеризуйте основні проблеми, які можуть заважати діяльності у перспективних напрямках.

Форма звітності для завдання 1.2:

Перспективні напрями	Проблеми
1.	1. 2. ...
2.	1. 2. ...
...	...

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 1.
2. Зверніть увагу на класифікаційні ознаки регіонів.

Семінарське заняття

“Механізми державної регіональної політики”

Мета:

- формування у слухачів навичок володіння понятійно-категоріальним апаратом державної регіональної політики;
- ознайомлення слухачів з сучасними механізмами державної регіональної політики;
- поглиблення теоретичних знань з питань управління економікою регіону в умовах становлення ринкових відносин.

Форма проведення: форум.

Термін проведення: 4-й тиждень.

Питання для обговорення:

1. Проаналізуйте, які недоліки, на Вашу думку, існують у сучасній державній регіональній політиці в Україні.
2. Запропонуйте власні напрями удосконалення державної регіональної політики в Україні.
3. Обґрунтуйте Ваше бачення державної регіональної політики стосовно депресивних регіонів.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 1.
2. Обміркуйте, які механізми державного впливу на розвиток регіонів існують сьогодні в Україні.
3. Зверніть увагу на західний досвід державного регіонального управління.

Практичне заняття – аналіз ситуаційної вправи

“Програмно-цільовий метод планування регіонального розвитку”

Мета: оволодіти навичками використання отриманих теоретичних знань в конкретних ситуаціях

Форма проведення: письмово (обмін файлами).

Термін проведення: 5-й тиждень.

Опис ситуаційної вправи:

Одним із сучасних механізмів регіонального управління є програмно-цільовий метод планування економічного розвитку. До його основних принципів відноситься чітка взаємоув'язка перспективних цілей діяльності з тактичними заходами, спрямованими на їх досягнення.

Спираючись на даний принцип, розробіть міні-програму розвитку Вашого регіону (міста).

Завдання для виконання:

1. Розробіть основні заходи щодо реалізації декількох перспективних напрямів економічного розвитку регіону (міста), які були Вами запропоновані при виконанні практичного завдання до розділу 1.
2. Визначить джерела фінансування заходів, які Ви пропонуєте.

Форма звітності для завдання:

Перспективний напрям №1 –	
Заходи щодо реалізації	Джерела фінансування
1.	1. 2. ....
2.	1. 2. ....
...	...
Перспективний напрям №2 –	
Заходи щодо реалізації	Джерела фінансування
1.	1. 2. ....
2.	1. 2. ....
...	...

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття – аналізу ситуаційної вправи:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 1.
2. Зверніть увагу на можливість фінансування заходів програми регіонального розвитку з різних джерел.

Семінарське заняття – аналіз ситуаційної справи

“Проблеми фінансування реалізації програм регіонального розвитку”

Мета:

- поглиблення теоретичних знань щодо методів планування регіонального розвитку;
- формування практичних навичок розробки регіональних програм.

Форма проведення: форум.

Термін проведення: 5-й тиждень.

Питання для обговорення:

На основі здійсненого аналізу ситуаційної справи дайте відповіді на запитання:

1. Які джерела фінансування ще недостатньо використовуються в регіонах у процесі реалізації заходів регіональних програм розвитку?
2. Запропонуйте власні механізми залучення небюджетних джерел фінансування програмних заходів.
3. Які ще методи планування регіонального розвитку, крім програмно-цільового, Ви вважаєте за доцільне використовувати?

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 2.
2. Обміркуйте існуючі методи планування регіонального розвитку.
3. Зверніть увагу на західний досвід у цьому питанні.

РОЗДІЛ 2. РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Мета:

- ознайомити слухачів із сучасними механізмами стимулювання розвитку економіки регіону (міста);
- надати слухачам базові знання з основних понять та сучасних тенденцій розвитку трудових ресурсів;
- розкрити основні принципи регулювання земельних відносин;
- сформувати вміння та навички практичного використання набутих теоретичних знань.

Матеріали для обов'язкового вивчення:

1. Електронний навчальний посібник до дистанційного курсу, розділ 2.
2. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2002. - №3-4. - Ст.27.
3. Закон України Про землеустрій // Відомості Верховної Ради. – 2003. - №36. - Ст.282.
4. Закон України Про організації роботодавців // Відомості Верховної Ради. – 2001. - №32. – Ст.171.
5. Закон України Про колективні договори і угоди // Відомості Верховної Ради. – 1993. - №36. – Ст.361.
6. Закон України Про зайнятість населення // Відомості Верховної Ради. – 1991. - №14. – Ст.170.
7. Закон України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття // Відомості Верховної Ради. – 2000. №22. – Ст.171.
8. Закон України Про оплату праці // Відомості Верховної Ради. – 1995. №17. – Ст.121.
9. Закон України Про прожитковий мінімум // Відомості Верховної Ради. – 1999. №38. – Ст.348.
10. Закон України Про стимулювання розвитку регіонів // від 8 вересня 2005 року № 2850-IV // <http://www.rada.gov.ua>

Додаткові матеріали для вивчення:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. - Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30. - Ст. 141.
2. Закон України Про планування і забудову територій // Відом. Верховної Ради України. – 2000. - № 31. – Ст..250.
3. Закон України Про місцеве самоврядування в Україні // Голос України. – 1997.-№ 102.- 12 червня.
4. Закон України Про форми власності на землю // Закони України. – К.: Верховна Рада України, Ін-т законодавства, 1996. – Т.3.
5. Указ Президента України від 30.05.2001 № 372/2001 Про Основні напрями земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки.
6. Указ Президента України від 27.06.99 № 722/99 Про розмежування земель державної та комунальної власності;
7. Указ Президента України від 04.02.2000 № 168/2000 Про заходи щодо розвитку та регулювання ринку земель населених пунктів, інших земель несільськогосподарського призначення.
8. Указ Президента України від 24.05.2000 №717/2000 Про Основні напрями реформування соціальної політики на період до 2004 року.
9. Економіка міст: Україна та світовий досвід: Навч. посіб. / В.М. Вакуленко, Ю.Ф. Дехтяренко, О.І. Драпіковський та ін. – К.: Основи, 1997. – 243 с.
10. Єпіфанов А.О. Регіональна економіка: Навч. посіб. / А.О. Єпіфанов, І.В. Сало. - 2-ге вид. - К.: Наук. думка, 2000. - 344 с.
11. Занадворов В.С., Занадворнова А.В. Економіка города. Учебн. пособие; М.: ИЧП (Из-во Магистр), 1998. – 272 с.
12. Герасимчук В.І. Заробітна плата і зайнятість населення України. - К.: Інститут соціологічних досліджень, 1999.
13. Концепція сталого розвитку населених пунктів // Схвалена Постановою Верховної Ради України від 24 грудня 1999 року № 1359.
14. Дехтяренко Ю., Драпіковський О., Іванова І. Регулювання земельних відносин у місті. – К: Основи, 1997. – 139.
15. Дехтяренко Ю.Ф., Лихогруд М.Г., Манцевич Ю.М., Палеха Ю.М. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні. – К.: Вид-во «Профі», 2007. – 624 с.
16. На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів. - К.: Логос.-2000.
17. Проблеми вдосконалення структури і якості робочої сили та шляхи її розв'язання. - К.: Інститут стратегічних досліджень, 2001.

18. Продуктивні сили економічних районів України. - К.: ЗАТ "НІЧЛАВА", 2000.
19. Регіональна політика в країнах Європи: уроки для України. - К.: Логос, 2000.
20. Соціально-економічні наслідки безробіття в Україні та шляхи його запобігання. - К.: Рада по вивченню продуктивних сил НАН України, 1999.
21. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посібник.- К.: Вища школа, 2000.
22. Стратегія економічного розвитку регіонів в умовах адміністративної реформи в Україні. - Харків, Видавництво ХФ УАДУ та АЕНУ, 2000.
23. Управління трудовими ресурсами: проблеми і перспективи розвитку. Збірник доповідей міжнар. наук.-прак. конф. - Хмельницький, 1997. - С. 200.
24. О.Драпіковський, І. Іванова "Практикум з оцінки міських земель". – К: УАДУ, 1998.

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПЕРЕДБАЧЕНІ У РОЗДІЛІ 2

Тест до розділу 2

Форма проведення: у режимі Інтернету.

Статус: обов'язковий.

Термін проведення: 7-й тиждень.

Практичне заняття

“Системний підхід до управління трудовими ресурсами регіону”

Мета: оновлення та поповнення теоретичних знань щодо сучасного стану організації управління трудовими ресурсами в Україні

Форма проведення: письмово (обмін файлами).

Термін проведення: 8-й тиждень.

Завдання для виконання 1.1. – 1.2

Завдання 1.1

1. Визначить основні завдання управління трудовими ресурсами регіону
2. Наведіть приклади реалізації таких завдань у Вашому регіоні (місті).

Форма звітності для завдання 1.1

Основні завдання	Характеристика	Реалізація
1.		
2.		
...		

Завдання 1.2.

1. Визначте сучасний стан та перспективи розвитку працездатного населення України.
2. Визначити характеристики формування трудових ресурсів регіону в якісному та кількісному виразі.

Форма звітності для завдання 1.2

Працездатне населення України	
Сучасний стан	Перспективи розвитку
1.	1.
2.	2.
...	...
Характеристики формування трудових ресурсів	
Якісні	Кількісні
1.	1.
2.	2.
...	...

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 2.
2. Зверніть увагу на основні проблеми та завдання формування трудових ресурсів регіону.

Семінарське заняття

“Ефективне використання трудових ресурсів регіону”

Мета:

- поповнення теоретичних знань з питань в сфері використання трудових ресурсів регіону;
- формування вміння використовувати теоретичні знання у практичній діяльності.

Форма проведення: форум.

Термін проведення: 9-й тиждень.

Питання для обговорення:

1. Визначте функції та повноваження центральних та регіональних органів влади у сфері відтворення трудових ресурсів.
2. Обґрунтуйте переваги та недоліки адаптації трудових ресурсів Вашого регіону (міста) до ринкових умов господарювання.
3. Визначте регіональні аспекти проблеми безробіття та можливі шляхи їх вирішення.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 2.
2. Обміркуйте питання розподілу повноважень у сфері відтворення трудових ресурсів.
3. Зверніть увагу на проблему невідповідності попиту та пропозиції на ринку праці.

Практичне заняття – аналіз ситуаційної вправи

“Становлення ринку землі в Україні”

Мета: ознайомиться з питаннями регулювання земельних відносин розвитку та грошової оцінки земельних ділянок

Форма проведення: письмово (обмін файлами).

Термін проведення: 10-й тиждень.

Опис ситуаційної вправи:

Міська рада готує аукціон з продажу земельної ділянки, яка розташована в центральній частині міста і на даний час вільна від забудови. Земельна ділянка розташована в зоні житлової та громадської забудови, в безпосередній близькості до громадських центрів та в безпосередній доступності до автомагістралей підвищуючого містобудівного значення.

Завдання для виконання:

1. З метою визначення ринкової вартості запропонуйте найбільш ефективно використання земельної ділянки.
2. Який методичний підхід слід використати при розрахунку ринкової вартості земельної ділянки?

Форма звітності для завдання:

Варіанти можливого використання земельної ділянки	Обґрунтування кожного з варіантів з точки зору найбільш ефективного використання земельної ділянки
1.	
2.	
...	
Мотивація вибору методичного підходу при розрахунку ринкової вартості земельної ділянки	

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття – аналізу ситуаційної справи:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу .
2. Зверніть увагу на чинну нормативно-правову базу у сфері регулювання земельних відносин та грошової оцінки земельних ділянок.

Семінарське заняття – аналіз ситуаційної справи

“Становлення ринку землі в Україні”

Мета: оволодіння навичками визначення ефективності існуючих методів регулювання земельних відносин та напрямів подальшого розвитку ринку землі в Україні.

Форма проведення: форум.

Термін проведення: 10-й тиждень.

Питання для обговорення:

На основі здійсненого аналізу ситуаційної справи дайте відповіді на запитання:

1. Що гальмує формування ринку землі в Україні?
2. Які документи виносяться на сесію міської ради для продажу земельної ділянки?
3. Які основні напрями удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування у формуванні ринку землі і підвищенні ефективності використання земельних ресурсів?

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 2.
2. Зверніть увагу на роль держави та органів місцевого самоврядування в становленні ринку землі і підвищенні ефективності використання земельних ресурсів.

РОЗДІЛ 3. РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ МІСТ ТА РЕГІОНІВ

Мета:

- розкрити слухачам основні завдання реформування регіональної економіки в сучасних умовах;
- надати теоретичні знання з питань формування та структурної перебудови промисловості регіонів;
- ознайомити слухачів з пріоритетними напрямками розвитку АПК регіону;
- сформувати у слухачів вміння та навички практичного використання законодавчих актів з питань розвитку малого підприємництва для аналізу та вирішення місцевих та регіональних проблем;
- навчити критично аналізувати та вміти застосовувати механізми і методи управління економікою регіону (міста), виходячи із завдань економічної реформи.

Матеріали для обов'язкового вивчення:

1. Електронний навчальний посібник до дистанційного курсу, розділ 3.
2. Програма діяльності Кабінету Міністрів України "Назустріч людям" (затверджено Постановою КМ України від 04.02.2005 №115).
3. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2003. - №18, №19-20, №21-22. - Ст.144.
4. Управління розвитком міста / За ред.Вакуленка В.М., Орлатого М.К. – К.: НАДУ, 2006. – 389 с.

Додаткові матеріали для вивчення:

1. Економіка міст: Україна та світовий досвід: Навч. посіб. / В.М. Вакуленко, Ю.Ф. Дехтяренко, О.І. Драпиковський та ін. – К.: Основи, 1997. – 243 с.
2. Єпіфанов А.О. Регіональна економіка: Навч. посіб. / А.О. Єпіфанов, І.В. Сало. - 2-ге вид. - К.: Наук. думка, 2000. - 344 с.
3. Занадворов В.С., Занадворнова А.В. Экономика города. Учебн. пособие; М.: ИЧП (Из-во Магистр), 1998. – 272 с.
4. Куйбіда В.С. Сучасні проблеми і регіональні особливості місцевого самоврядування в Україні / В.С. Куйбіда; Відп. ред. І.В. Розпутенко; Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. - Л.: Літопис, 2001. - 176 с.
5. Колот В.М., Щербина О.В. Підприємництво: Навч.-метод.посіб. для самост. вивч. диск. - К.:КНЕУ, 2003. - 160 с.
6. Курс предпринимательства: Учебник для вузов / Под ред. В.Я.Горфинкеля, В.А.Швандера. - М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997.

7. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні; Навчальний посібник/ Дехтяренко Ю.Ф., Лихогруд М.Г., Манцевич Ю.М., Палеха Ю.М.- К.,: Профі,2007.-624 с.
8. Невелєв О.М. Місто Київ: політика перспективного розвитку/ НДІ соц.-екон. проблем міста. - К., 1999. - 293 с.
9. Продуктивні сили економічних районів України / За ред. Б.М. Данилишина; Б.М. Данилишин, Л.Г. Чернюк, О.В. Горська та ін. - К.: ЗАТ "Нічлава", 2000. - 520 с.
- 10.Регіональне управління: Навч. посіб. / За ред. Л.Зайцевої. - Д.: ДФ УАДУ, 2000. – 240 с.
- 11.Регіональне управління = Regional management: Навч. посібник/ Кол. авт.: Л.М. Зайцева, С.М. Серьогін, Н.Й.Коніщева та ін.; За наук. та заг. ред. Л.М. Зайцевої; ДФ УАДУ. – Дніпропетровськ: ДФ УАДУ, 2000. –239 с.
- 12.Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 1998.
- 13.Сергієва Л. Стосунки партнерства та симбіозу між урядом і некомерційними організаціями. // Командор. – 1999. – №3/4. – С.36-38.

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПЕРЕДБАЧЕНІ У РОЗДІЛІ 3

Тест до розділу 3

Форма проведення: у режимі Інтернету.

Статус: обов'язковий.

Термін проведення: 12-й тиждень.

Практичне заняття

“Проблеми залучення інвестицій”

Мета: оволодіти навичками критичного аналізу сутності інвестиційних процесів, які спостерігаються в регіоні.

Форма проведення: письмово (обмін файлами).

Термін проведення: 13-й тиждень.

Завдання для виконання: 3.1. – 3.2.

Завдання 3.1.

1. Визначить, які фактори, на Вашу думку, перешкоджають залученню інвестицій у Вашому регіоні (місті).
2. Запропонуйте механізми подолання визначених Вами перешкод.

Форма звітності для завдання 3.1

Фактори, які перешкоджають залученню інвестицій	Механізми їх подолання
1.	1. 2. ...
2.	1. 2. ...
...	...

Завдання 3.2.

1. Визначить напрями економічної діяльності, найбільш привабливі для зовнішнього і внутрішнього інвестора у Вашому регіоні (місті).
2. Визначте відповідність привабливих для інвестора напрямів діяльності та перспективних напрямів економічного розвитку території, які були запропоновані Вами при виконанні практичного завдання до розділу 1.

Форма звітності для завдання 3.2:

Напрями економічної діяльності, найбільш привабливі для інвестора	Перспективні напрями економічного розвитку
1.	1.
2	2
...	...
Висновок щодо відповідності:	

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 3.
2. Зверніть увагу на матеріал попередніх розділів.

Семінарське заняття

“Формування ринкової інфраструктури регіону”

Мета:

- поповнення теоретичних знань з питань формування ринкової інфраструктури;
- розвиток навичок критичного мислення.

Форма проведення: форум.

Термін проведення: 14-й тиждень.

Питання для обговорення:

1. Визначить, наскільки ефективно, на Вашу думку, працюють у Вашому регіоні бізнес-центри, бізнес-інкубатори та інші структури підтримки підприємництва.
2. Запропонуйте шляхи підвищення ефективності їх діяльності.
3. Визначить найбільш важливі для Вашого регіону напрями формування ринкової інфраструктури.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 3.
2. Обміркуйте роль та значення ринкової інфраструктури для економічного розвитку регіону.
3. Зверніть увагу на досвід інших країн щодо створення структур підтримки підприємництва.

Практичне заняття – аналіз ситуаційної вправи
“Напрями розвитку малого підприємництва в Україні”

Мета: ознайомиться з проблемами розвитку підприємництва та напрямками підвищення його ефективності в сучасних умовах

Форма проведення: письмово (обмін файлами).

Термін проведення: 15-й тиждень.

Опис ситуаційної вправи:

У регіоні виникла об’єктивна потреба у розробці певної програми підтримки малого підприємництва, яка повинна стати конкретним діючим документом.

Завдання для виконання:

1. В обраному Вами регіоні проаналізуйте, які варіанти можливих методів і форм подальшого розвитку підприємництва є найбільш ефективними.
2. Які зміни у нормативно-правовому полі потрібні для подальшого розвитку підприємництва?

Форма звітності для завдання:

Назва регіону	
Варіанти можливих методів і форм подальшого розвитку підприємництва	Обґрунтування пріоритетної позиції кожного з варіантів
1.	
2.	
...	
Пропозиції щодо змін у нормативно-правовому полі:	
1.	
2.	
...	

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття – аналізу ситуаційної вправи:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу.
2. Зверніть увагу на пріоритетні напрями розвитку підприємницької діяльності на Україні.

Семінарське заняття – аналіз ситуаційної справи
“Напрями розвитку малого підприємництва в Україні”

Мета: оволодіння навичками визначення ефективності існуючих методів й форм подальшого розвитку малого підприємництва.

Форма проведення: форум.

Термін проведення: 15-й тиждень.

Питання для обговорення:

На основі здійсненого аналізу ситуаційної справи дайте відповіді на запитання:

1. Які основні проблеми, що гальмують розвиток суб'єктів малого підприємництва?
2. Які існують методи й форми активізації та вдосконалення підприємництва?
3. Які основні напрями підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності та рівня конкурентоспроможності продукції суб'єктів малого підприємництва?

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу .
2. Зверніть увагу на роль держави в розв'язанні проблем розвитку малого підприємництва.

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Мета:

- надати теоретичні знання з питань формування та виконання місцевих бюджетів та фінансів, інвестиційної діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- доповнити та розширити знання про доходи та видатки місцевих бюджетів, фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування, інвестиційні програми та ресурси;
- ознайомити з сучасними механізмами та методами залучення кредитних та інвестиційних ресурсів в економіку міста, теорією та практикою місцевих фінансів зарубіжних країн;
- сформувані вміння та навички практичного використання нових методів та важелів управління економікою міста.

Матеріали для обов'язкового вивчення:

1. Електронний навчальний посібник до дистанційного курсу, розділ 4.
2. Бюджетний Кодекс України . // Офіц. Вісн. України. – 2001. – № 29.
3. Закон України Про державний бюджет України на 2008 рік // Відомості Верховної Ради. – 2007.
4. Декрет Кабінету Міністрів України Про місцеві податки і збори // Урядовий кур'єр. - 1993. - № 82-83.

Додаткові матеріали для вивчення:

1. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні.// Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №24. - Ст.170.
2. Закон України “Про систему оподаткування” // Голос України. - 1997. - 25 березня.
3. Бюджетна декларація на 2005 рік. - К., 2004.
4. Економіка міст: Україна та світовий досвід: Навч. посіб. / В.М. Вакуленко, Ю.Ф. Дехтяренко, О.І. Драпиковський та ін. - К., 1997.;
5. Концепція державної регіональної політики. - К., -2001.

ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПЕРЕДБАЧЕНІ У РОЗДІЛІ 4

Тест до розділу 4

Форма проведення: у режимі Інтернету.

Статус: обов'язковий.

Термін проведення: 17-й тиждень.

Практичне заняття

“Місцевий бюджет: політика доходів та видатків”

Мета: здобуття практичних навичок щодо формування та виконання місцевих бюджетів.

Форма проведення: письмово (обмін файлами).

Термін проведення: 18-й тиждень.

Завдання для виконання: 1.1. – 1.2.

Завдання 1.1.

1. Охарактеризуйте основні види доходів та видатків місцевих бюджетів.
2. Проаналізуйте бюджетну забезпеченість органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі.

Форма звітності для завдання 1.1

Структура місцевого бюджету	
Доходи	Видатки
1.	1.
2.	2.
....	....
Показники бюджетної забезпеченості органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі	
Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті країни	_____ %
Частка доходів місцевих бюджетів відносно ВВП країни	_____ %
Питома вага спеціального фонду в бюджетах місцевого самоврядування	_____ %
Частка бюджетів розвитку в бюджетах місцевого самоврядування	_____ %
Характеристика фінансової автономії місцевих органів влади в Україні	

Завдання 1.2.

1. Проаналізуйте основні статті доходів бюджету Вашого міста (регіону).
2. Визначте частку місцевих податків і зборів у формуванні дохідної частини місцевого бюджету, позитивні і негативні сторони практики їх справляння.

Форма звітності для завдання 1.2:

Основні статті доходів бюджету міста (регіону)	Їх питома вага (%)
1.	1.
2.	2.
....	....
Структура надходжень місцевих податків і зборів	
1.	
2.	
....	
Позитивні риси практики їх справляння	Негативні риси практики їх справляння
1.	1.
2.	2.
....	....

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 4.
2. Зверніть увагу на структуру місцевих бюджетів та особливості їх формування.

Семінарське заняття

“Удосконалення міжбюджетних відносин в Україні”

Мета:

- поповнення теоретичних знань з питань регулювання міжбюджетних відносин;
- формування у слухачів навичок володіння понятійно-категоріальним апаратом регіональної фінансової політики.

Форма проведення: форум.

Термін проведення: 19-й тиждень.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте проблеми міжбюджетних відносин в Україні.
2. Які параметри повинна враховувати формула розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів? Обґрунтуйте.
3. Запропонуйте напрями реформування системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування.

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 4.
2. Обміркуйте методи бюджетного регулювання.
3. Зверніть увагу на причини необхідності запровадження фінансового вирівнювання в Україні.

Практичне заняття – аналіз ситуаційної вправи

“Вихід регіонів на ринок зовнішніх запозичень”

Мета: здобуття практичних навичок щодо залучення додаткових коштів для вирішення нагальних та перспективних проблем розвитку регіону

Форма проведення: письмово (обмін файлами).

Термін проведення: 20-й тиждень.

Опис ситуаційної вправи:

Більшість місцевих бюджетів постійно стикаються з нестачею фінансових ресурсів для проведення економічної та соціальної політики. Особливо гостро сьогодні стоїть проблема відновлення застарілої інфраструктури регіональних і муніципальних об’єктів охорони здоров’я, освіти та житлово-комунального господарства, стан яких із часом стає все більш критичним. Для вирішення цієї проблеми місцева влада у найближчі роки буде вимушена здійснювати значні капіталовкладення. На фінансову допомогу з державного бюджету сподіватися не доводиться, тому регіональним та міським адміністраціям треба шукати додаткові джерела фінансування. У зв’язку із цим оптимальним є вихід регіонів на ринок зовнішніх запозичень.

В 2003 р., вперше в новій історії України, Київ вийшов на цей ринок, розмістивши на ньому свої цінні папери.

Завдання для виконання:

1. Охарактеризуйте переваги єврооблігаційних позик у порівнянні з внутрішніми кредитами, одержуваними від банків та інших кредитних організацій.
2. Проаналізуйте можливість та доцільність виходу Вашого міста (регіону) на ринок зовнішніх запозичень.

Форма звітності для завдання:

Переваги єврооблігаційних позик	Переваги внутрішніх кредитів, одержуваних від банків та інших кредитних організацій
1.	1.
2.	2.
...	...

Особливості здійснення зовнішніх запозичень відповідно до Бюджетного кодексу України:	
--	--

Рекомендації щодо підготовки до практичного заняття – аналізу ситуаційної вправи:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 4.
2. Зверніть увагу на чинне нормативно-правове поле залучення зовнішніх запозичень.

Семінарське заняття – аналіз ситуаційної вправи “Вихід регіонів на ринок зовнішніх запозичень”

Мета:

- обговорення та аналіз можливостей залучення додаткових ресурсів до вирішення проблем регіону шляхом зовнішніх запозичень;
- формування практичних навичок у формуванні інвестиційної політики регіону.

Форма проведення: форум.

Термін проведення: 20-й тиждень.

Питання для обговорення:

На основі здійсненого аналізу ситуаційної вправи дайте відповіді на запитання:

1. Чи існують правові засади та досвід запровадження зовнішніх муніципальних позик в Україні?
2. Хто визначає кредитний рейтинг регіонів та міст? Чи може рейтинг міста (регіону) перевищувати рейтинг країни?
3. Назвіть основні напрямки залучення інвестицій в економіку Вашого регіону (міста). Чому саме ці?

Рекомендації щодо підготовки до семінарського заняття:

1. Опрацюйте теоретичний матеріал до розділу 4.
2. Обміркуйте відповідальність міської влади в даному випадку.
3. Зверніть увагу на склад споживачів послуг котельні.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

<i>Форма проведення:</i>	тест у режимі Інтернету.
<i>Статус:</i>	обов'язковий.
<i>Термін проведення:</i>	очна сесія.
<i>Час проведення:</i>	4 год.
<i>Коментар:</i>	тест складається з 40 тестових завдань.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

I – Основні джерела:

1. Концепція сталого розвитку населених пунктів: Схвалено Постановою Верховної Ради України від 24.12.99 № 1359. – К., 1999.
2. Закон України про планування та забудову територій // Відом. Верховної Ради України. – 2000. - № 31. – Ст.250.
3. Закон України Про Генеральну схему планування території України // Відом. Верховної Ради. – 2002. - № 30. - Ст.204
4. Закон України Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України // Відом. Верховної Ради. – 2000. - № 25. - Ст.195.
5. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2002. - №3-4. - Ст.27.
6. Закон України Про землеустрій // Відомості Верховної Ради. – 2003. - №36. - Ст.282.
7. Закон України Про організації роботодавців // Відомості Верховної Ради. – 2001. - №32. – Ст.171.
8. Закон України Про колективні договори і угоди // Відомості Верховної Ради. – 1993. - №36. – Ст.361.
9. Закон України Про зайнятість населення // Відомості Верховної Ради. – 1991. - №14. – Ст.170.
10. Закон України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття // Відомості Верховної Ради. – 2000. №22. – Ст.171.
11. Закон України Про оплату праці // Відомості Верховної Ради. – 1995. №17. – Ст.121.
12. Закон України Про прожитковий мінімум // Відомості Верховної Ради. – 1999. №38. – Ст.348.
13. Закон України Про стимулювання розвитку регіонів // Відомості Верховної Ради, 2005.
14. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2003. - №18, №19-20, №21-22. - Ст.144
15. Бюджетний Кодекс України. // Офіц. Вісн. України. – 2001. – № 29.
16. Закон України Про державний бюджет України на 2005 рік // Відомості Верховної Ради. – 2005. - №7-8. - Ст.162.
17. Концепція державної регіональної політики. - К., -2001.
18. Програма діяльності Кабінету Міністрів України "Назустріч людям" (затверджено Постановою КМ України від 04.02.2005 №115.
19. Декрет Кабінету Міністрів України Про місцеві податки і збори // Урядовий кур'єр. - 1993. - № 82-83.
20. Державна стратегія регіонального розвитку

II – Додаткові джерела:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Юрінком, 1996.
2. Закон України Про місцеве самоврядування в Україні // Голос України. – 1997. – 12 черв. – № 102.
3. Закон України Про місцеві державні адміністрації // Відомості Верховної Ради. – 1999. - №20-21. - Ст.190.
4. Закон України Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності (1993 р.) // Нові Закони України. – К., 1996. – Вип. 1.
5. Закон України про внесення змін до Закону України Про приватизацію майна державних підприємств // Голос України. – 1997. – № 49.
6. Белозерова С.М. Социальная политика в сфере труда. - М.: Моск, госуд. университет леса, 1995. - 124 с.
7. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. – К.: Т-во «Знання», 2003. – 302 с.
8. Данюк В.М., Колот А.М. Управління трудовими ресурсами: Навч.-метод. посібник. - К.: Політвидав України, 1991. - 103 с.
9. Дехтяренко Ю., Драпіковський О., Іванова І. Регулювання земельних відносин у місті. – К: Основи, 1997. – 139.
10. Дехтяренко Ю.Ф., Лихогруд М.Г., Манцевич Ю.М., Палеха Ю.М. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні; Навчальний посібник - К.: Профі, 2002.- 252 с.
11. Економіка міст: Україна та світовий досвід: Навч. посіб. / В.М. Вакуленко, Ю.Ф. Дехтяренко, О.І. Драпіковський та ін. – К.: Основи, 1997. – 243 с.
12. Єпіфанов А.О. Регіональна економіка: Навч. посіб. / А.О.Єпіфанов, І.В.Сало. – 2-ге вид. – К.: Наук. думка, 2000. – 344 с.
13. Занадворов В.С., Занадворнова А.В. Экономика города. Учебн. пособие; М.: ИЧП (Из-во Магистр), 1998. – 272 с.
14. Зименкова Е.Р. Управление трудовыми ресурсами. // США – ЭПИ. – 1997. – № 7.
15. Колот В.М., Щербина О.В. Підприємництво: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. диск. - К.:КНЕУ, 2003. - 160 с.
16. Крозбі Б. Стратегічне планування та стратегічний менеджмент: чим вони відрізняються? / Проект USAID "Впровадження змін в політиці". – Б.м, 1997.
17. Куйбіда В.С. Сучасні проблеми і регіональні особливості місцевого самоврядування в Україні / В.С. Куйбіда; Відп. ред. І.В. Розпутенко; Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. - Л.: Літопис, 2001. - 176 с.
18. Курс підприємництва: Учебник для вузов / Под ред. В.Я.Горфинкеля, В.А.Швандера. - М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997.

19. Лебедева Л.Ф. Государственное страхование рисков в сфере труда. // США – Канада: ЭПК. – 2000. – № 7
20. Лебедева Л.Ф. Политика трудоустройства социально уязвимых групп населения в США. // США – Канада: ЭПК, 2001. – № 9
21. Либанова Э.М. Украинский рынок труда: проблемы и перспективы. - К.: М-во труда Украины, 1993. - 110 с.
22. Мамонова В.В. Стратегічне планування в управлінні сучасним містом // Управління сучасним містом. – 2001. – № 1-3. – С. 129-135.
23. Методика експертної грошової оцінки земельних ділянок // Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002 року № 1531. – К.: Інформматеріал, 1997.
24. Методичні рекомендації щодо розроблення регіональних стратегій розвитку: – К.: Мін-во економіки та з питань європейської інтеграції України. – 2001. – 22 с. (проект).
25. На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів. - К.: Логос.-2000.
26. Невелєв О.М. Місто Київ: політика перспективного розвитку/ НДІ соц.-екон. проблем міста. - К., 1999. - 293 с.
27. О.Драпиковський, І. Іванова “Практикум з оцінки міських земель”. – К: УАДУ, 1998.
28. О’Салливан А. Економіка города. – М.- 2002. – 705 с.
29. Пирожков С.И. Трудовой потенциал в демографическом измерении. - К.: Наукова думка, 1992.-С.75.
30. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 1998.
31. Проблеми вдосконалення структури і якості робочої сили та шляхи її розв’язання. - К.: Інститут стратегічних досліджень, 2001.
32. Продуктивні сили економічних районів України / За ред. Б.М.Данилишина; Б.М.Данилишин, Л.Г.Чернюк, О.В.Горська та ін. – К.: ЗАТ "Нічлава", 2000. – 520 с.
33. Разумнова И.И. Семейный и надомный бизнес: опыт США. // США – Канада: ЭПК, 2001. – № 1
34. Регіональна економіка: Навч. посіб. / За ред. І. Михасюка. – Л.: Укр. технології, 1998.
35. Регіональна політика в країнах Європи: уроки для України. - К.: Логос, 2000.
36. Регіональне управління = Regional management: Навч. посібник/ Кол. авт.: Л.М. Зайцева, С.М. Серьогін, Н.Й.Коніщева та ін.; За наук. та заг. ред. Л.М. Зайцевої; ДФ УАДУ. – Дніпропетровськ: ДФ УАДУ, 2000. –239 с.
37. Регіональне управління: Навч. посіб. / За ред. Л.Зайцевої. - Д.: ДФ УАДУ, 2000. – 240 с.

38. Розробка стратегії економічного розвитку: Навч. посіб. для місцевих рад в Україні; Програма сприяння парламентам України; Упоряд. О.Зіневич. – К., 1999. – 72 с.
39. Салій І. Українські міста: питання власності і муніципального управління / Навч. посіб. – К.: ТОВ УВПК “Екс об”, 2001. – 416 с.
40. Сергієва Л. Стосунки партнерства та симбіозу між урядом і некомерційними організаціями. // Командор. – 1999. – №3/4. – С.36-38.
41. Соціально-економічні наслідки безробіття в Україні та шляхи його запобігання. – К.: Рада по вивченню продуктивних сил НАН України, 1999.
42. Сталий розвиток м. Києва у ХХІ сторіччі: стратегія та механізми / За ред. О.Невелєва та Б.Данилишина. – К., 2001. – 342 с.
43. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посіб. / Д.М.Стеченко. – 2-ге вид., випр., доп. – К.: Вікар, 2002. – 375 с.
44. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посібник.- К.: Вища школа, 2000.
45. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки “Шляхом Європейської інтеграції” / Авт. кол.: А.С.Гальчинський, В.М.Геєць та ін.; Нац. Ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. Прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К.: ІВЦ Держкомстат України, 2004. – 416 с.
46. Стратегія економічного розвитку регіонів в умовах адміністративної реформи в Україні. - Харків, Видавництво ХФ УАДУ та АЕНУ, 2000.
47. Топчієв О.Г. Теоретичні основи регіональної економіки. – К.: Вид-во УАДУ. – 1997.
48. Україна. Людський розвиток. Звіт. - К.: ПРООН, 1996.
49. Управління розвитком міста / За ред.Вакуленка В.М., Орлатого М.К. – К.: НАДУ, 2006. – 389 с.
50. Шаров Ю.П. Розробка стратегії міста: концептуальні та методико-технологічні питання // Управління сучас. містом. – 2001. – № 7-9. – С. 113-120.
51. Шершньова З.Є., Оборська С.В. Стратегічне управління: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 1999. – 334 с.

III – Інтернет-ресурси:

1. Кабінет Міністрів України. – <http://www.kmu.gov.ua>.
2. Верховна Рада України. – <http://www.rada.gov.ua/>.
3. Агентство гуманітарних технологій – <http://www.aht.org>.
4. Агенція соціального аналізу "Соціум XXI". – <http://www.socium.ukrbiz.net/>.
5. Асоціація міст України. – <http://www.auc.org.ua/>.
6. Громадське об'єднання "Інститут Конкурентного Суспільства". – <http://www.ics.org.ua/>.
7. Громадський центр "Ділові ініціативи". – <http://www.di.if.ua/>.
8. Дніпровський центр соціальних досліджень. – <http://www.dcsi.dp.ua/>.
9. Інститут громадянського суспільства. – <http://www.online.km.ua/igs>.
10. Інститут Громадянського Суспільства. – <http://www.csi.org.ua/>.
11. Інститут реформ. – <http://www.ir.org.ua/>.
12. Інститут трансформації суспільства. – <http://www.soskin.info/>.
13. ІСАР "Єднання". – <http://www.ednannia.isar.kiev.ua/>.
14. Київський центр Інституту Схід – Захід. – <http://www.ewi.org.ua/>.
15. Лабораторія законодавчих ініціатив. – <http://www.parliament.org.ua/>.
16. Міжнародна організація "Громадянська ініціатива". – <http://www.ogii.org/>.
17. Східно-Європейський інститут розвитку. – <http://www.eedi.org.ua/>.
18. Українська асоціація місцевих та регіональних влад. – <http://www.alau.org.ua/>.
19. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. – <http://www.uceps.com.ua/>.
20. Фонд підтримки прогресивних реформ. – <http://www.fppr.org.ua/>.
21. Форум стратегій регіонального розвитку. – <http://www.regionforum.ru/>.
22. Центр муніципального та регіонального розвитку. – <http://www.polis.org.ua/>.
23. Центр соціальних досліджень. – <http://www.studies.poltava.ua/>.
24. Агентство регіонального розвитку "Донбас" (Україна). – <http://www.ard.dn.ua/>.
25. Агентство соціальної інформації (Росія). – <http://www.asi.org.ru/>.

Навчальне видання

**Методичні рекомендації для слухачів дистанційного курсу
навчальної дисципліни
“ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ, МІСТА”**

Укладачі:

Берданова Ольга Володимирівна

Вакуленко Володимир Миколайович

Гринчук Наталія Михайлівна

Дехтяренко Юрій Федорович

Коваль Олег Михайлович

Юзефович Владислава Володимирівна